

3. *Войналович В., Кочан Н.* Релігійний чинник етнополітичних процесів на Донбасі: історія і сучасність. – К., 2014.

4. *Горбулін В.* «Гібридна війна» як ключовий інструмент російської геостратегії реваншу // Стратегічні пріоритети. – 2014. - № 4(33). – С. 5-12.

5. *Жрець Вогнедар.* Українська делегація ОРУ розпочала Перуновий тиждень у Хорватії // За Рідну Віру! - Грудень 7522 літа. – Число 7. – С. 1, 4.

6. Записано від Лозко Г.С., голови ОРУ, 16.10.2016 // Архів авторки.

7. *Кочан Н.* Деякі особливості використання релігійного чинника в гібридній війні Російської Федерації на Сході України // Культурні цінності Криму і Донбасу в умовах війни та окупації: Матер. круглого столу «Історико-культурний та науковий потенціал Півдня та Сходу України в умовах окупації та воєнних дій: загрози, втрати, перспективи збереження», Київ, 12 листопада 2015. – К.: І-тут історії України НАНУ, 2016. – С. 71-84.

8. Молитва «До Матері Слави». Опубліковано 2 січня 2015 р. Rogneda [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=fsgGrhNVio> [Останнє відвідування: 18.10.2016].

9. Піхотинець. Слова Олега Ольжича, музика Тараса Силенка. Пам'яті Сашка Капіноса. Опубліковано 21 лютого 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=uhWiUcnnJEU> [Останнє відвідування: 18.10.2016].

10. Прощання з рідновіром // Сварог. – 2016. - № 25. – С. 17.

11. Російсько-українська війна / Об'єднання Рідновірів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://oru.org.ua/index.php/bogoznavstvo/statti/426-2014-09-01-09-51-52.html> [Останнє звернення: 10.10.2016].

12. Ухвала (проект) Дванадцятого Родового Слов'янського Віча. Інтернет-листування з жерцем Вогнедаром, заступником голови ОРУ, 9.10.2015 // Архів авторки.

13. *Фіалковський З.* Українські і російські рідновіри: аналіз позицій на тлі російської агресії проти України. Доповідь на РСВ, Словенія, Любляна, 2015. Інтернет-листування з Галиною Лозко, головою ОРУ // Архів авторки.

14. *Шапошник В.* «... І прибудемо до Лук Його Райських» // Сварог. – 2016. - № 25. – С. 18-19.

15. *Шапошник В.* Вінничани вшанували Героя Небесної Сотні // Сварог. - 2016. - № 25. – С. 17.

16. *Шапошник В.* На честь загиблих рідновірів встановили пам'ятні дошки // Сварог. – 2016. - № 25. – С. 16.

17. *Шапошніков В.* XI Міжнародна науково-практична конференція на тему: «Світоглядні уявлення слов'ян про душу», (м. Мощаниця, Хорватія, 2014) // Наукові праці: Філософія. – Миколаїв: ЧДУ ім. Петра Могили. – 2015. – Том 257, № 245. – С. 97-99.

УДК 315.1.

Павло Терновий

Традиційна гуманітарна спадщина та духовні цінності як фактор консолідації українства

На основі соціально-філософської методології єдності історичного та логічного проаналізовано причини та актуальну необхідність консолідації всіх соціальних сил в сучасній Україні. Доведено, що «розбрат» всередині соціуму загострюється під час збройних змагань за незалежність нації, тому на основі духовно-гуманітарних цінностей і традицій слід інтегрувати патріотичні сили українства у єдину політичну націю, на інституціональному рівні це плідна взаємодія структур громадянського суспільства з владою у тривалій боротьбі за суверенність української нації.

Ключові слова: розбрат, роз'єднаність соціальних сил, консолідація, інтеграція українства у політичну націю, взаємодія громадянського суспільства з владою.

Pavlo Ternowyj

Traditional Humanitarian Heritage and Spiritual Values as a Factor of Consolidation of Ukrainians

On the basis of socio-philosophical methodology of historical and logical unity the author analyzes the reasons of disunity and the need to consolidate all social forces in modern Ukraine. It is proved that "discord" in society is exacerbated in armed competition for the independence of the nation, therefore, on the basis of common spiritual and humanitarian values and traditions should be integrated into the Patriotic forces of Ukraine in a joint political nation, at the institutional level, this structure is united with the power of civil society. The causes of the disintegration of the Ukrainian society are rooted in internecine wars between princes, who in the absence of a monarchy in any form at odds with each other for the right to represent the country alone. The Church on the one hand carried out a peacekeeping mission, and on the other she became the object of division of spheres of influence of Ukraine's neighboring States. The concept of the democratic Union of Patriotic forces through agreement-Rounders is proposed, but they had limited value through a contractual nature with any Manifesto, it happened with the "Universal of national unity" in 2007 or for consolidating the web has taken the defense policy of the country in the face of existential threats, which combine the political leaders of different ideological and political direction need the "integral" spiritual values, traditions of the Ukrainian society and consolidating the functions of the new structures of civil society that emerged in our country in repelling armed aggression by Russia.

Keywords: Discord, disunity, Social Forces, Consolidation, integration of Ukrainians into Political Nation, Civil Society, Interaction with the Authorities.

Доволі точна літературно-художня характеристика соціального часу, у континуумі якого ми, українці, зараз перебуваємо, була надана героєм-

інтелектуалом роману Роберта Мюзіля «Людина без якостей», хоча й висловлена рівно 100 років тому: «Нинішній час наповнений сподіваннями, нетер-

плячий, однак Месії, котрого він із надією чекає, поки що не видно» [3, с.456]. Ми вперше за 25 років незалежності України маємо самі відповідати на небезпечні виклики часу, на так звані «екзистенціальні загрози» всьому нашому життю, не покладаючись на суперечливе закордонне ставлення до вирішення наших внутрішніх проблем.

Вступ. Проблема внутрішньої єдності суспільства поставала перед людством мабуть що з біблейських часів, коли Вавилонська вежа роз'єднала народи (язики), тому вони не змогли здійснити спільні величні справи, причому у Священному Корані ця проблема загострена до визнання «горя» тим народам, якщо «різногосять партії», тобто частини цілого суспільства, серед них [4].

У подальшій інтелектуальній історії людства мислителі Заходу античних часів, зокрема Демокрит, визнали більшу згубність внутрішніх воєн (розбратів) над зовнішніми та закликали до внутрішньо еллінського миру, який ставав запорукою миру між цивілізованими народами. Геракліт, (53 фрагмент твору, перекладеного рос. мовою) позначав, згідно досліджень українського філософа А. Тихолаза, війну саме як «розбрат», наполягаючи тим самим не на збройних змаганнях, боротьбі (агона), а на непримиренних відносинах ворожнечі [7, стор.34]. Цей термін («полемос») став одним з традиційних визначень війни еллінськими мислителями і привернув увагу німецького мислителя Мартина Гайдеггера, який присвятив осмисленню гераклітівської тези значну частину свого твору. Зрештою філософ екзистенціального напрямку зупинився на загальному філософсько-онтологічному тлумаченні війни як «протистояння», «розбрат».

Сучасник Геракліта Платон, коли відрізняв різні типи воєн, то називав один з них як «міжусобиця...самий тяжкий вид». Таким чином, у грецьких філософів війна сама у глибинній сутності є розбратом народів, країн, соціальних сил і викликає міжусобицю.

Актуальність проблеми. Проблема єдності народів на теренах багатьох держав періодично загострювалась і за мирних умов, але особливо у часи збройних змагань, воєн, завойовних походів, тому не дивно, що Джавахарлал Неру у листах адресованих дочці (Індірі Ганді) із в'язниці, які склали знамениту «Всесвітню історію», неодноразово наголошував на важливості історичних уроків єдності суспільних сил для країн, які намагаються здобути та зміцнити незалежність [1, с. 11].

Проте для України поставлене суспільною практикою завдання єдності чи принаймні консолідації суспільних сил, соціальних груп і народів з огляду на життєво небезпечні загрози, першочергове, адже ще у «Слові про полку Ігоровим» мовилось про екзистенційну загрозу всій нації перед лицем зовнішніх збройних викликів та внутрішніх розбратів. Так, у "Слові" вказано як самі київські князі, а ні ніякі сторонні сили, часто-густо призводили народ до лиха своїми неузгодженими з волею народів войовничими задумами-діями:

"Міжусобиці зростали, А князі в своїй крамолі
Зневажали людську долю, Людям вік укоротали"

[5, стор. 31]

Тому стає зрозумілим, чому перший український митрополит Іларіон у «Слові про закон і благодать» молиться за наш народ, який бажає «в мире и здравии переплеть пучину жизни с богатством добрых дел» [2, стор. 121]. Він просить Бога: «Врагов изгони, мир утверди, языки усмири (народи – прим. наша). Таким чином, навіть у першому наближенні до вирішення проблеми консолідації очевидна необхідність єднання світських та релігійних чинників, правлячих кіл та простого люду, інтелігенції та робітників матеріальної сфери нашої країни.

Специфічний термін «Руїна», який з'явився в історичній літературі з народних переказів та дум позначав катастрофічний стан безладу після смерті Богдана Хмельницького серед політичних лідерів, частина яких відокремилась від патріотичних сил і тяжіла до Московії з її церквою. Це поняття, на наш погляд, може бути застосоване і до руйнації єдності народів, які раніше заселяли терени України, тому іноземні держави-сусіди легко втручались у внутрішні справи України. Слід зауважити, що іноземне втручання хиттю-мимохиттю роз'єднувало український народ, примушуючи його робити не природний вибір соціально-політичної позиції: разом «з Польщею» – «з Литвою» – «з Росією» тощо.

Вищезгадане болуче питання розколу народних сил сучасної України стало ще й об'єктом спекуляцій під час ведення «гібридної» війни з боку РФ. Так, у Стратегії національної безпеки Російської Федерації 2016 року йдеться: «поддержка США и ЕС антиконституционного государственного переворота на Украине привела к глубокому расколу в украинском обществе и возникновению вооруженного конфликта...» (п. 17. Цит. мовою оригіналу)

Основний зміст. Як відомо, термін «консолідація» означає «зміцнення, згрупування, об'єднання навколо певної, доволі значної (великої) ідеї» або тлумачиться як реалізація програми створення спільного соціального проекту. Вона часто застосовується у економічній сфері життя, але необхідність першочергової консолідації у соціально-політичному аспекті впливає з наявного стану роз'єднаності соціальних сил, верств, прошарків, правлячих еліт, релігійних інституцій, структур громадянського суспільства.

Соціально-філософський аналіз проблеми консолідації передбачає з'ясування глибинних причин негативного явища роз'єднаності соціальних сил, системний підхід до вирішення актуального питання екзистенційної ваги, яке може визначати долю всього суспільства.

Поняття «консолідація», що внесене у заголовок конференції, може бути розглянуте з методологічної точки зору у єдності історичного та логічного аспектів, а також вплетене у систему змістовних понять та інституціональних способів, відображуючи потяг або намір щодо єднання раніше роз'єднаних соціальних сил.

В історичному аспекті питання консолідації українства нерідко виникало у зв'язку з діями князів Київської Русі, які за умов відсутності монархізму у будь-якій формі претендували на одноосібну та масштабну владу на території всієї країни. Літописець оповідав про характеристичний похід у цьому відношенні похід суздальського князя Юрія

Мономаховича на Київ у 1151 році з половцями проти князів В'ячеслава та Ізяслава, яким у свою чергу на поміч прийшов Володимир з народним ополченням «чорних клобуків». «Володимир прийшов із усіма чорними клобуками, з вежами, стадами та худобою їх, незліченна сила, й великої шкоди наробили – трохи вороги, трохи свої – монастирі пограбували, села попалили й сади понищили», – повідомляв літописець.

Як нерідко бувало в історії, війни на території України велись часто-густо «не цивілізовано» – нищили не тільки ворога, але й палили села своїх братів по вірі, забирали все дієздатне населення разом з дітьми в полон. Вказували, що у поході князя Данила на Белзьку землю «не залишилось одного села не пограбованого, як це книги говорять притчею: не залишився камінь на камені» [8, с. 245]. Погану славу здобув Ізяслав Мстиславич, який обіцянками зберегти життя набрав силу-силенну бранців з галичан, а тоді наказав їх рубати – лише кращих забрав зі собою. Громадська думка, особливо духовенство, гостро засуджувала такі «розкольницькі» дії, намагалась стримувати князів від проявів зайвого насильства й жорстокості до своїх.

Важливою поміччю щодо консолідації українства, яке було роз'єднано ворожнечею князів із дружинами та озброєними загонами добровольців, стала позитивна роль християнської віри, яку здебільшого сповідували наші предки, що продовжувалась багато сотень років. Мабуть, несвідомо, але все таки виконували наші пращури мудру настанову Платона: спиратись на затвердженні державою на *релігію і закони*.

Безумовно, розкол у християнстві у зв'язку із створенням Київського патріархату української православної церкви після здобуття незалежності у 1991 році та різкого неприйняття його Московським патріархатом не додали позитивного імпульсу тенденції до єдності українства, однак ми маємо чітко визначити орієнтир – створення єдиної помісної православної Церкви. Не секрет, що Московський Патріархат знаходиться під вирішальним впливом російського авторитарного режиму, для якого розкол всього українського суспільства, включно із церковним розбратом, є однією із складових «гібридної війни».

У визвольній боротьбі українського народу за незалежність і державний суверенітет давалися ознаки історична роз'єднаність регіонів, особливо Сходу та Заходу. Частково «зросійщений» Захід України, в результаті підступної сталінської національної політики, очікував на відхід від РФ у тій мірі, настільки це не зачіпало бізнес-інтереси еліт, тоді як Захід сподівався на збройне вирішення питання самостійності українства. Проводом (воєнно-політичним керівництвом) Організації Українських Націоналістів проголошувалось, що визвольна діяльність завжди буде нести насильницькі елементи. Лише військова сила, що спиратиметься на увесь озброєний народ, готовий уперто і завзято боротися за свої історичні права та свободи, – визначалось в документах ОУН у 1929 році, – може звільнити Україну від «займанців» і надати шанс упорядкуванню української держави [9, с.432].

Таким чином, нами експліковано приховану екзистенційну небезпеку роз'єднаності соціальних

сил українства, виявлено необхідність духовної консолідації на традиційних гуманістичних цінностях українського народу – високій духовності, потягу до волі та свободи, віротерпимості та дружніх почуттів до братерських народів.

Пропонувались декілька концептів здійснення консолідації: президент В. Ющенко на підставі проекту інституалізації об'єднання політичних еліт запропонував підписати «Універсал національної єдності» 2007 року, які став не більше ніж маніфестом або заявою щодо намірів лише однієї із сторін. Хоча Універсали широко використовувались у політичній практиці періоду Козаччини, проте вони не стали об'єднуючим інструментом українства.

Своєрідну концепцію об'єднання українства запропонував проф. М.В. Цюрупа на прикладі підтримки всіма відповідальними інститутами влади і громадянського суспільства єдиної воєнної політики, яка за умов загроз всій нації стає спонукальною силою, що примушує партії різного ідейно-політичного спрямування стати на спільну позицію захисту національних інтересів. Ця теза була апробована на Другому з'їзді політологів України, де мовилось, що розбіжності щодо напрямків внутрішньої політики та вектору спрямованості зовнішньої політики відступають перед воєнними загрозами, а тому адекватна воєнна політика зміцнення національної безпеки та захисту суверенітету мала підтримуватись різними соціальними силами.

Небезпека «гібридної війни» полягає, зокрема й у тому, що вона розрахована на підірив єдності певної спільноти. Поняття «гібридної» війни є відносно новим у політично-правому та соціально-філософському лексиконі і означає, що в умовах слабкої міжнародної спільноти, також «роз'єднаної» внаслідок проведення політики руйнації післявоєнного світового устрою, агресор-ініціатор такої війни намагається використовувати «зрощення» силових збройних насильницьких засобів у поєднанні з «м'якою» силою, агресивною пропагандою, ідеологічним «бомбуванням» населення тощо.

Основний задум нашої статті полягає у зверненні до реалізації дещо призабутого положення Дмитра Донцова щодо «інтегрального» націоналізму в нових умовах ведення «гібридної війни» проти суверенної України. Смісл його політичного вчення полягає у тому, що слід намагатись об'єднувати всі соціальні сили, прошарки населення, молодь і старше покоління, регіони та центр в інтегральне об'єднання політичної нації молоді української держави. Перед лицем екзистенційної перманентної загрози, коли попередній стан «озброєного миру» змінився станом «ані війни, ані миру» у відносинах з північним агресивним сусідом, у передбаченні можливої збройної ескалації насильства, яке, за образним висловленням німецького філософа війни Карла Клаузевіца, «не має культурно-цивілізаційних обмежень» [3, с. 36] консолідація нації означає єдність мультикультурного багатонаціонального суспільства на основі традиційних гуманістичних цінностей та духовних надбань нашого народу проводом політичної української нації. Інституційною базою консолідації повинна стати плідна взаємодія нових структур громадянського суспільства, які на прикладі добровольчих батальйонів захистили наш

суверенітет у 2014 році, з новими владними патріотичними силами українства.

1. Двахарлал Неру. Взгляд на всемирную историю: Письма к дочери из тюрьмы, содержащие свободное изложение истории для юношества: Пер. с англ. т.2. – М.: Прогресс, 1989. – 472 с.

2. Златоструй. Древняя Русь. X-XIII вв. – М., 1990. – 349 с.

3. Клаузевиц К. О войне. / Карл Клаузевиц. Пер. с нем. – М.: Издательская корпорация «Логос», Международная академическая издательская корпорация «Наука», 1997. – 448 с.

4. Музиль Р. Человек без свойств: Роман. Кн.1. / Роберт Музиль. Пер. с нем. С. Апта. – М.: Худож. Лит. – М., 1984. – 751 с.

5. Священный Коран. Сура 30. Румы. Пер. с араб. .И. Ю. Крачковского. – М., 1963. – 730 с.

6. Слово о полку Игоревім. – Львів, 1992. – с. 31.

7. Тихолаз А. Геракліт. / Тихолаз Анастолій. Навчальний посібник з історії грецької філософії. – К.: Абрис, 1995. – 160 с.

8. Цюрупа М.В., Дяченко В.І. Міжнародне гуманітарне право. / Михайло Цюрупа. – К.: Кондор, 2008. – 358 с.

9. Цюрупа М.В., Ясинська В.С. Основи загальної та воєнної політології./ Михайло Цюрупа. – К.: Кондор, 2013. – 513 с.

УДК 315.1.

Михайло Цюрупа

Нова оборонна (воєнна) політика як царина можливого консенсусу політичних сил України

«Гібридна війна», розв'язана РФ проти України, розрахована на послаблення єдності нашого суспільства, яке як ніколи потребує консолідації всіх соціальних сил, єдності владних структур та громадянського суспільства. Платформою для консолідації суспільства і держави, правлячого класу та пересічних громадян має стати царина нової оборонної політики, синхронізованою з європейською спільною політикою безпеки і оборони. Вона має більшу ступінь інтегрованості, ніж інші види політики, стабілізує всі європейські спільноти перед лицем нових загроз і ризиків.

Ключові слова: «гібридна війна», консолідація соціальних сил, нова оборонна політика.

Mikhailo Tsiurupa

New Defensive (Military) Policy Realm as a Possible Consensus of Political Forces in Ukraine

The face of existential threats over Ukrainian society as a result of aggressive war waged by Russia, which has a content plan for undermining the unity of Ukrainian society, making a deep split between the government and civil society structures, a young Ukrainian political nation is actively seeking factors strengthening of consolidation. The causes fragmentation of social forces are in the political arena, but different areas of policy instruments with their inherent difficulties to create a common platform for action of social forces. The economic policy that caused material interests of business elites, not soon become a factor in the integration of all social groups, and social policies of populist projects undermines confidence in the ability to master the art of "real politician." On the contrary, the new defense policy of Ukraine appointed explicitly vector create a system of collective security of European countries to counter Russian aggression can consolidate Ukrainian society. After a period of multidirectional efforts to please all the countries - neighbors, forgetting about their own safety, it is time to prioritize security and defense, to join the common European foreign and defense policies.

Keywords: "Hybrid Warfare", Consolidation of Social Forces, the new Defense Policy.

Державна політика, розроблена не вузько келійно, а за участі громадськості, має значний потенціал для об'єднання громадськості за умов її підтримки сукупністю політичних сил, що піклуються за виживання державності перед лицем екзистенційних загроз. Воєнна (оборонна) політика не політиканство, копірвання у містечкових справах, які намагаються представити на рівні всезагального інтересу, а справа надзвичайної ваги з доленосним характером. Ми аналізуємо той напрямок „великої політики”, який знаходиться у центрі уваги більшості політичних сил та може виступити об'єднуючим фактором влади та народу. Перефразовуючи античне «Поділяй та володарюй», заявимо, що перед лицем воєнних випробувань для всієї нації слід вказати: «Об'єднуймося та переможемо».

У нашій державі склалось так, що політика виступає перш за все боротьбою, складається з таких форм активності, де на перший план виходять аспекти протистояння та протистояння різних соціальних сил. Громадянам України останніх років

добре відоме це політичне явище, яке ніяк не поступиться конструктивному політичному діалогу різних гілок влади та роботі по врядуванню «розколотою» за матеріальними інтересами та партійними уподобаннями державою.

Між полюсами непримиренної боротьби і компромісів заходиться, на нашу думку, сфера національної безпеки. Дискусії щодо вступу країни в НАТО чи іншого способу включення у міжнародні оборонні структури (за даними соціологічних досліджень якщо на початок 2007 року лише 47% опитаних за були за проведення референдуму з цього питання, то на кінець 2016 більше половини опитаних голосували б вже за вступ до Альянсу) вперше в новітній історії України продемонстрували важливість набуття громадянами країни нового оборонного мислення, включно з чітко встановленим агресором з Півночі, розумінням необхідності спрямованості воєнної політики держави на євроінтеграцію, визначенням місця структур громадянського суспільства у сфері національної безпеки.